

Е.А. Ровинского. –М.: Юридлит., 1978. –344 с.

27. Иванов Б.Н. О системе советского финансового права // Труды ВЮЗИ. –Т.IX. Вопросы советского финансового права /Под ред. Е.А. Ровинского. –М.: ВЮЗИ, 1967. –С.34-67.

28. Дембо Л.И. О принципах построения системы права // Советское государство и право. –1956. –№ 8. –С.88-98.

Надійшла до редколегії 26.05.2005

ЛУКАШЕВ А.А. ИНСТИТУТ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ДЕНЕЖНОГО ОБОРОТА В СИСТЕМЕ ФИНАНСОВОГО ПРАВА

Рассмотрено содержание института правового регулирования денежного оборота. Проанализированы особенности его места в системе финансового права. Обоснована позиция относительно включения норм данного института к общей части финансового права.

LUKASHEV A.A. INSTITUTE LEGAL REGULATION OF MONETARY REVOLUTION IN THE FINANCIAL LAW SYSTEM

The contents of institute of legal regulation of a monetary revolution are considered. Features of its place in system of the financial law are analyzed. The position concerning inclusion of norms of the given institute to the general part of the financial law is proved.

О.Ю. ЛЯЛЮК

Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого

УДК 342.25

ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ І ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВИХ РАД: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ¹

Щодо теоретичних проблем існування основ організації і діяльності місцевих рад в галузі муніципального права надане визначення основ як специфічної категорії муніципального права і важливого елемента державного будівництва; виконаний аналіз цієї категорії в контексті співвідношення з іншими правовими дефініціями.

З моменту набуття Українською державою незалежності і формування правової бази місцевого самоврядування, національний законодавець вводить в обіг термін “основи місцевого самоврядування”, застосовуючи його для характеристики необхідних умов розвитку підґрунтя існування місцевого самоврядування. Поява у вітчизняному законодавстві і науці категорії “основи” започаткувала її конкуренцію з іншими загальноживаними дефініціями, наприклад, принципами, гарантіями, засадами діяльності органів місцевого самоврядування.

В роботу, пов’язану з дослідженням основ місцевого самоврядування, їх всебічним теоретичним аналізом, розвиваючи надбання О.Ф. Фрицького, В.Ф. Кузнецової, А.А. Безуглова, В.С. Мартемьянова, які були зроблені ще за радянських часів, включились такі вчені як Ю.М. Тодика, В.В. Пилін, В.М. Хропанюк, О.С. Кутафін, В.І. Фадєєв, О.М. Бориславська та інші.

Однак, і на сьогодні ні загальна теорія права, ні теорія муніципального права майже не дають відповідей на ряд

складних питань, серед яких на перше місце виходять теоретичні питання співвідношення категорії “основи організації і діяльності місцевих рад” з принципами, гарантіями, засадами та базою їх організації і діяльності. Тому ця стаття має за мету розглянути співвідношення цих понять, скласти критерії їх розмежування і довести, що основи виступають самостійною правовою категорією. Новаторський характер статті полягає у спробі в науці конституційного права вперше розглянути “основи” як елемент державного будівництва та розкрити напрями теоретичного аналізу цієї категорії.

Послідовність викладення матеріалу доцільно визначити в такому порядку: з’ясування головних ознак основ організації і діяльності місцевих рад, критерії їх розмежування такими поняттями як принципи, гарантії, засади та база органів місцевого самоврядування.

В першу чергу необхідно проаналізувати ознаки основ організації і діяльності місцевих рад та вивести їх легальне визначення. На наш погляд такими ознаками виступають:

- основи організації і діяльності місцевих рад, як умови, можливості і засоби їх функціонування, є критерієм забезпеченості рад і оцінки ефективного виконання ними

¹ Первинна рекомендація з напрямку досліджень: канд. юрид. наук Серьогіна С.Г. (НЮАУ).

своїх завдань;

- об'єктивна обумовленість основ організації і діяльності місцевих рад, яка передбачає їх відповідність характеру та існуючому стану розвитку суспільних відносин, а також економічним, політичним, ідеологічним процесам, що реально існують в суспільстві;

- установчий характер основ, тобто їх спрямованість на створення умов для функціонування й розвитку всіх інститутів місцевого самоврядування і, зокрема, інституту місцевих рад. Вони інтегративно об'єднують і уможливають існування інших інститутів місцевого самоврядування;

- комплексний характер і системність основ, яка втілена у їх внутрішній єдності та взаємоузгодженості. Основи організації і діяльності місцевих рад об'єктивно взаємопов'язані між собою, вони представляють складну систему, кожний елемент якої має, в свою чергу, власні складові частини. Так, елементами основ організації і діяльності місцевих рад є правова, економічна, територіальна, організаційна та загальносоціальна основи, і кожна з них є складною системою. Так, наприклад, правова основа являє сукупність правових норм, які закріплюють нормотворчий процес та перелік правових актів, якими безпосередньо керуються у своїй діяльності учасники муніципально-правових відносин і які надають легітимності функціонуванню місцевого самоврядування як особливої підсистеми публічної влади. Іншими словами, до складу правової основи відносять нормативно-правові акти, що закріплюють питання організації і діяльності місцевих рад, уможливають здійснення ними своїх завдань.

- динамічність основ, які мають властивість змінюватися залежно від різноманітних обставин – меж делегованих повноважень, територіального розташування ради, її внутрішньої будови тощо.

- загальний характер для всіх місцевих рад в Україні. Основи є єдиними для всіх місцевих рад; змінним є їх внутрішній показник. Так, наприклад, до правової основи організації і діяльності місцевих рад слід віднести статuti, але тільки там, де вони прийняті і діють.

Виходячи із вищенаведеного, на наш погляд, можна визначити, що основи організації і діяльності місцевих рад – це елемент (показник) державного будівництва, який має внутрішній динамічний характер і проявляється в реально існуючих, у суспільному житті, відносинах та закріплених в нормах права умовах, можливостях і засобах, за допомогою яких оптимально використовуються належні відповідній місцевій раді функції, повноваження, завдання, утворюється їх система, структура тощо.

Щодо важливості співвідношення основ та принципів організації і діяльності місцевих рад слід зазначити, що збігання лексичних значень правових дефініцій, або досить невелика різниця їх змісту, може впливати на недосконалість правотворчої діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. Аналіз наукових праць з теорії права дозволяє виділити загальнозживане формулювання принципів як основних, вихідних положень, які юридично закріплюють об'єктивні закономірності діяльності місцевих рад [1, с.215]. При цьому, основоположне значення мають принципи організації і діяльності місцевих рад, що випливають з принципів місцевого самоврядування. Як визначає А.А. Безуглов, основними принципами місцевого самоврядування є вихідні ідеї, керівні на-

чала, які складають фундамент системи місцевого самоврядування, мають найбільш загальне призначення, визначають весь комплекс суспільних відносин, які виникають в процесі організації і діяльності його органів [2, с.141]. На наш погляд, при такому визначенні принципів, основи за об'ємом мають більш широкий характер. Крім того, вважаємо, що принципи завбачують основи організації і діяльності місцевих рад.

В.В. Пилін гадає, що аналогічно основам конституційного ладу, основи місцевого самоврядування повинні застосовуватись в першу чергу для відображення найважливіших, вихідних начал, вирішуючи головні питання місцевого самоврядування, що визначають його сутність [3, с.77]. З цього випливає, що основи та принципи належать до головних механізмів конструкції права. Автор робить висновок, що основи – це насамперед норми-принципи, або їх сукупність, які регулюють головні, основоположні суспільні відносини. При цьому він посиляється на особливості правового закріплення підвалин суспільства нормами, які відрізняються високим ступенем нормативної сконцентрованості: нормами-принципами, нормами-цілями, нормами-дефініціями, установчими нормами [3, с.79]. Схожі погляди наводяться й іншими вченими, які визначення основ дають через визначення принципів, поділяючи останні на загальні та спеціальні [4, с.33-35]. У цій класифікації до спеціальних принципів відноситься група принципів, які визначають основи організації і діяльності місцевих рад. З цього приводу наголошується на доцільності окремого аналізу основ організації та основ діяльності місцевих рад, така диференціація викликана принципами, відповідно до яких вони встановлені. Так, визначаючи основи організації місцевих рад, керуються такими принципами як адміністративно-територіальний, галузевий, міжгалузевий, лінійний, функціональний, змішаний лінійно-функціональний.

Проаналізувавши вищевикладені принципи, ми можемо показати їх вплив на основи організації місцевих рад. Застосовуючи адміністративно-територіальний принцип організації місцевих рад, ми приходимо до висновку, що система місцевих рад в Україні будується з урахуванням територіальних ознак, виходячи з адміністративно-територіального поділу країни. Керуючись галузевим принципом організації місцевих рад, можна встановити, що їх виконавчі органи здійснюють керівництво відповідною галуззю народного господарства. Застосування лінійного принципу дозволяє здійснити внутрішню будову органів місцевих рад таким чином, коли службовці підпорядковані одному керівнику по всім питанням своєї діяльності. Функціональний принцип організації місцевих рад передбачає керівництво за відповідними напрямками: планування, контролю тощо, коли виконавці підпорядковані не одному керівникові, а декільком. Два останніх принципи на практиці можуть тісно переплітатися, і тоді говорять про існування лінійно-функціонального принципу.

Принципів, якими повинні керуватися в своїй діяльності місцеві ради, досить багато. До них можна віднести принципи професіоналізму, компетентності, ефективності, самостійності діяльності, поєднання колегіальності та єдиноначальства тощо. В свою чергу, до головних, потребуючих детальнішого розгляду принципів, які визначають основи діяльності місцевих рад, на наш погляд, відносять внутрішньоорганізаційні принципи роботи місцевих рад,

принцип оптимальної структури місцевих рад і їх органів та чіткого розмежування функцій й повноважень між радами і їх органами [4, с.271]. До внутрішньоорганізаційних принципів належать визначальний характер сесій в системі форм діяльності місцевих рад, планування в організації роботи рад тощо. Вони показують, яким чином ради можуть реалізувати свою діяльність. Принцип оптимальної структури місцевих рад полягає в тому, щоб їх структура відповідала їхнім завданням та функціям. Він покаже відхилення та напрямки удосконалення структури рад під час здійснення ними діяльності по вирішенню питань місцевого значення.

Перелік принципів діяльності місцевих рад впливає з аналітичного дослідження теорії, оскільки законодавець не визначає, які ідеї, положення відносяться до принципів організації і діяльності місцевих рад, а наводить лише перелік принципів місцевого самоврядування.

Спроби науковців довести превалюючу роль принципів над основами, на наш погляд, є не зовсім обґрунтованими, хоча слід погодитись, що принципи є первинними по відношенню до основ, однак не виступають підґрунтям для їх існування.

На наш погляд, одним із критеріїв розмежування основ та принципів місцевого самоврядування є характер їх виникнення, оскільки у принципів він є первісним за основи.

Слід враховувати й те, що визначаючи основи організації і діяльності місцевих рад, через певні "умови" та "можливості" їх ефективності, можна говорити про те, що ці умови залежать від принципів місцевого самоврядування. Але з іншого боку, умови впливають на зміст принципів, сприяють їх формуванню. Тому потрібно знайти більш чіткі критерії розмежування понять "основи" та "принципи", враховуючи вже вироблені в юридичній літературі критерії, а саме, їх структуру, характер та значущість суспільних відносин, які ними регулюються [3, с.78]. При цьому слід зазначити, що мова не йде про співвідношення значущості інститутів основ та принципів місцевого самоврядування, оскільки відсутність будь-якого з них завадить існуванню злагодженої системи місцевого самоврядування, а пропонується їх диференціація за сферами застосування.

По-перше, кожна з основ організації і діяльності місцевих рад являє собою складну систему, до якої входить достатня для організації і діяльності представницького органу кількість елементів, які зовнішньо об'єктивовані. Окремі принципи не є внутрішньо ускладненими, не представляють системи. Принципи змістовно наповнюють основи, проявляються в них, а основи є однією з форм зовнішнього проявлення принципів.

По-друге, принципи не обов'язково втілені в правових актах та виражені в нормах права, в той час, коли основи закріплені в законодавстві і мають вичерпний перелік. Виключення становить лише комплекс загальносоціальних основ.

По-третє, принципи є первинними по відношенню до основ. Основи ж, в свою чергу, враховують головні ідеї, втілені в принципах.

По-четверте, теорія права говорить про існування норм-принципів. Питання виділення в системі норм права окремого різновиду – норм-основ вченими не піднімалося. Тому слід зауважити, що призначенням основ є забезпечення наявності тих норм, які створюють умови для ефективно організації і діяльності місцевих рад. Принципи ж

закріплюють найбільш важливі ідеї, керівні начала здійснення місцевого самоврядування чи функціонування окремих органів системи місцевого самоврядування.

По-п'яте, основи являють собою конкретні, чіткі положення нормативного характеру, за допомогою яких забезпечується можливість не лише нормальної діяльності місцевих рад, але й умови реалізації самих принципів місцевого самоврядування.

Принципи, сформувавшись, отримують закріплення на законодавчому рівні і, не змінюючись, втілюються у життя. Основи ж є певними показниками, які схильні до постійної кореляції, динаміки. Як приклад можна навести матеріально-фінансову основу організації і діяльності місцевих рад, елементи якої мають динамічну внутрішню сторону, свої показники.

Ще одним критерієм розмежування основ та принципів виступає характер їх регуляторного впливу. Відповідно до цього, принципи носять декларативний характер, встановлюючи ідею, якої необхідно притримуватися, основи ж є більш життєвими, показують реальний стан речей, уможливають функціонування місцевих рад, як органів місцевого самоврядування.

Всебічний аналіз поняття "основи", як самостійного, специфічного для галузі муніципального права терміну викликає необхідність його співвідношення з дефініцією "гарантії місцевого самоврядування", яка охоплює всю сукупність умов та засобів, що забезпечують реалізацію та правовий захист прав місцевого самоврядування [5, с.529].

В науковій літературі існують погляди, в яких наявні ототожнення основ організації і діяльності місцевих рад та їх гарантій [7, с.90], однак, зважаючи на різний характер ознак, які визначають ці поняття, таке ототожнення не є виправданим. Чіткому розмежуванню ознак основ та гарантій організації і діяльності місцевих рад буде сприяти аналіз поглядів науковців щодо гарантій місцевого самоврядування. Одні науковці вважають, що гарантії являють собою систему правових засобів, встановлених законами, статутами місцевих рад для забезпечення належного здійснення місцевого самоврядування [3, с.439]. Інші дають визначення гарантій, як економічних, політичних, духовних засад суспільства і держави, що створюють реальні можливості для стимулювання, розвитку і виконання завдань та функцій місцевого самоврядування [6, с.557]. Комплексне дослідження гарантій місцевого самоврядування проведено І.С. Щербетун [8, с.24], тому візьмемо для аналізу розроблене нею поняття. Гарантії місцевого самоврядування – це необхідна для реалізації повноважень обстановка та спеціальний механізм, які забезпечують безперешкодну ефективну участь місцевого самоврядування у вирішенні питань місцевого значення, вираз волі та інтересів відповідної територіальної громади. Звідси можна передбачити, що гарантії співвідносяться з основами, як мета та засіб її досягнення, тобто, скажімо, гарантуючи фінансову незалежність місцевих рад, держава створює фінансову основу їх діяльності. Це означає, що за допомогою гарантій створюється можливість існування і самих основ.

Існування різних підходів до визначення гарантій організації і діяльності місцевих рад дозволяє виділити такі визначальні ознаки останніх:

- завжди передбачені законодавством, оскільки для їх реалізації виробляється певний правовий механізм;
- визначають певний порядок діяльності органів публічної влади, який спрямований на попередження пося-

гань на нормальну організацію і діяльність місцевих рад, на відновлення її стану у разі порушення.

На нашу думку, слід також розмежовувати “основи” та “гарантії”, керуючись їх цілеспрямованістю. Гарантії відрізняються від основ тим, що мають за мету забезпечення реалізації і захисту прав місцевого самоврядування та можливість безперешкодної ефективної участі у вирішенні питань місцевого значення. Основи ж покликані позначити головне, на чому ґрунтується організація і діяльність місцевих рад, умови та засоби ефективного здійснення ними своїх завдань і функцій. Для нормального функціонування представницьких органів місцевого самоврядування слід створити такий стан, коли б самі основи, в першу чергу, отримали гарантування.

Логіко-правового аналізу потребує й проблема співвідношення понять “основи”, “засади” та “база”.

Як правильно зазначається в юридичній літературі, необхідність розкриття змісту терміна “основи” обумовлено тим, що одне й теж слово або група слів можуть виражати зовсім різні поняття [9, с.40]. Це означає, що в одному правовому акті одне й те саме поняття може бути виражено різними синонімами. Однак, часто складається ситуація, коли застосовується термін “основи” там, де його вживання є недоречним, неправильним, коли використана дефініція не виражає того значення, який мав на увазі суб’єкт правотворчості. Наприклад, у Програмі державної підтримки розвитку місцевого самоврядування [10], використовується термін “основи” щодо матеріально-фінансових ресурсів, а щодо правових – застосовується термін “засади”. На нашу думку, така невизначеність при реалізації закріплених положень тягне неправильне розуміння сутності “основ”.

Така плутанина зумовлена однаковим набором власних значень категоріям, що аналізуються. Терміну “засади” в українській мові відповідають кілька семантичних значень: “1. основа чогось, те головне, на чому ґрунтується, базується що-небудь; 2. вихідне, головне положення, принцип, основа світогляду; 3. спосіб, метод здійснення чого-небудь” [11]. За таких умов визначення одного поняття здійснюється через ознаки іншого.

Важливе значення для аналізу засад та основ має характеристика взаємодії засад та принципів місцевого самоврядування, при співвідношенні яких слід враховувати дві існуючі позиції, прихильники однієї з яких ототожнюють засади та принципи, а іншої – намагаються їх розмежувати. Більшість науковців у галузі конституційного права схильні до ототожнення засад та принципів шляхом визначення принципів через засади [12, с.82; 13, с.89; 14, с.23]. Якщо дотримуватися цієї точки зору, то розмежування засад та основ здійснюється за ознаками, що характерні для співвідношення принципів та основ. Втім, слід зазначити, що застосоване у наукових роботах аксіоматичного бачення тотожності цих понять [15, с.30-33; 16, с.12], на наш погляд, потребує додаткового дослідження. Керуючись правилами, розробленими наукою логікою, можна побудувати таку полісілогічну конструкцію, де, якщо доведено, що основи відрізняються від принципів і встановлені критерії такої диференціації, і, в той же час, з’ясовано, що основи не тотожні засадам, то впливає, що і самі засади різняться від принципів за певними ознаками.

Відтак, підставою розмежування “засад” місцевого самоврядування та “основ” є те, що основи завжди зовні-

шньо об’єктивовані, а засади не завжди прямо закріплені в певних нормах права [15, с.36]. Такий підхід можливий при застосуванні позитивістського підходу до розгляду основ. Однак, він не враховує те, що певні різновиди основ, які виділяються вченими, не отримали чіткого закріплення на законодавчому рівні. Серед таких основ можна назвати систему загальносоціальних, до якої входять політичні, історичні, теоретичні, демографічні, соціальні основи, тощо. Більш чітких критеріїв розмежування основ та засад наукою не вироблено, оскільки їх етимологічне значення настільки близьке, що навіть словник дає визначення основ через принципи [17, с.146].

Аналізуючи тексти нормативно-правових актів у галузі муніципального права, можна зробити висновок, що законодавець у процесі законотворення віддає перевагу терміну “основи місцевого самоврядування”.

На рівні з основами, розповсюдження отримав також термін “база” [18; 19], хоча на наш погляд, його не можна порівнювати з основами, оскільки етимологічно він виступає в якості всеохоплюючої категорії в праві і може слугувати синонімічним поняттям щодо основ.

Таким чином, основи організації та діяльності місцевих рад за змістом є самостійною правовою категорією, яка характеризується проаналізованими нами у цій статті ознаками виключно в межах муніципального права. За таких умов стає потреба їх дослідження також з позицій загальної теорії права з метою визначення місця “основ” в галузі муніципального права.

ЛІТЕРАТУРА

1. Хропанок В.Н. Теория государства и права: Учебное пособие /Под ред. В.Г. Стрекозова. –М.: Интерстиль, 1998. –377 с.
2. Советское строительство: Учебник /Под ред. А.А. Безуглова. –М.: Юрид. лит., 1985. –544 с.
3. Пылин В.В. Муниципальное право Российской Федерации: Учебник. –СПб.: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2003. –765 с.
4. Советское строительство /Под ред. О.Ф. Фрицко, В.Ф. Кузнецовой. –К.: Выща школа, 1988. –271 с.
5. Кутафин О.Е., Фадеев В.И. Муниципальное право Российской Федерации. –М.: Юристъ, 2004. –559 с.
6. Ярмиш О.Н., Серьогін В.О. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні: Навч. посібник /За заг. ред. Ю.М. Тодика. –Х.: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. –672 с.
7. Мартемьянов В.С. Материально-финансовая база деятельности местных Советов // Советское государство и право. –1978. –№ 4. –С.90-98.
8. Щербетун І.С. Організаційно-правові гарантії місцевого самоврядування в Україні: Монографія. –Донецьк: Дельта, 2000. –208 с.
9. Тодика Ю.М. Глумачення Конституції і законів України: теорія та практика: Монографія. –Х.: Факт, 2001. –482 с.
10. Указ Президента України “Про державну підтримку розвитку місцевого самоврядування в Україні” від 30.08.2001 р., № 749/2001 // Офіційний вісник України. –2001. –№ 36. –Ст.1658.
11. Словник української мови: У 12-ти т. –Т.3 /За ред. Б. Грінченка. –К.: Наук. думка, 1972. –744 с.

12. Рабинович П.М. Основи загальної теорії права та держави: Посібник. –К.: Радник, 1994. –236 с.

13. Корнієнко М.І. Конституційно-правові основи місцевого самоврядування // Муниципальне право України /За ред. В.Ф. Погорілка, О.Ф. Фрицького. –К.: Юрінком Інтер, 2001. –С.85-114.

14. Мелашенко В.Ф. Система конституційного права // Конституційне право України /За ред. В.Ф. Погорілка. –К.: Наук. думка, 1999. –С.22-38.

15. Бориславська О.М. Конституційно-правові засади місцевого самоврядування в Україні та їх реалізація: Дис... канд. юрид. наук: 12.00.02 /Львівськ. нац. ун-т ім. І. Франка. –Л., 2003. –212 с.

16. Смирнова Т.С. Теоретичні засади місцевого само-

врядування в Україні: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.02 /Київськ. ун-т ім. Тараса Шевченка. –К., 1998. –18 с.

17. Полюга Л.М. Словник синонімів української мови. –К.: Довіра, 2001. –477 с.

18. Розпорядження КМ України “Концепція законодавчого забезпечення розвитку місцевого самоврядування” від 25.07.2002 р., № 416-р // Офіційний вісник України. – 2002. –№ 31. –Ст.1483.

19. Указ Президента України “Про концепцію державної регіональної політики” від 25.05.2001 р., № 341/2001 // Офіційний вісник України. –2001. –№ 22. –Ст.983.

Надійшла до редколегії 18.04.2005

ЛЯЛЮК А.Ю. ОСНОВЫ ОРГАНИЗАЦИИ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МЕСТНЫХ СОВЕТОВ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВОЙ АСПЕКТ

В отношении теоретических проблем существования основ организации и деятельности местных советов в области муниципального права дано определение основ как специфической категории муниципального права и важного элемента государственного строительства; выполнен анализ этой категории в контексте соотношения с другими правовыми дефинициями.

***

LJALJUK A.JU. BASES OF THE ORGANIZATION AND ACTIVITY LOCAL COUNCILS: THEORETIC-LEGAL ASPECT

Concerning theoretical problems of existence of bases of the organization and activity of local councils in the field of the municipal law definition of bases as is given to a specific category of the municipal law and important element the state construction; the analysis of this category in a context of a parity with others legal definition is executed.

Д.В. МАЗУР

Національний університет внутрішніх справ

УДК 342.515

ПРО ПОРЯДОК ОФІЦІЙНОГО ОПРИЛЮДНЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ ПРЕЗИДЕНТА В РЕСПУБЛІКАХ ЗІ ЗМІШАНОЮ ФОРМОЮ ПРАВЛІННЯ¹

Розглянуті проблеми щодо офіційного опублікування нормативно-правових актів президента в республіках зі змішаною формою правління.

Порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів має величезне значення для встановлення початку дії норм права, що закріплені в них. Це пов'язано з тим, що термін набрання чинності нормативно-правовим актом починає свій відлік або з моменту його опублікування в офіційному виданні, або у термін, встановлений законодавством, або зі строку, вказаного у самому нормативно-правовому акті. Встановлення точного моменту

початку дії норми права є дуже важливим при вирішенні судових справ, встановленні початку дії пільг, інших соціальних програм тощо. В Україні ще досі не прийняті закони про “Нормативно-правові акти” та “Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів”. Питання офіційного оприлюднення юридичних актів, що видаються державними органами та органами місцевого самоврядування в нашій країні регулюються низкою нормативних актів, які в деяких положеннях суперечать один одному. Юридична наука, яка б мала дати рекомендації щодо вдосконалення законодавства в цієї сфері, приділила

¹ Первинна рекомендація з напрямку досліджень: докт. іст. наук Гарчева Л.П. (Кримський юрид. ін-т НУВС).